

«Педагогіка партнерства» як один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу

Сьогодні в умовах модернізації української освіти одним із напрямків оптимізації освітнього процесу є його спрямування на демократизацію взаємовідносин педагога та вихованців, що відображається в нових підходах до навчання: створенні сприятливої атмосфери співробітництва, зниженні монологічного викладу матеріалу та дублювання інформації, яка може бути отримана з доступних джерел і переходу до діалогізованого спілкування з дошкільниками в ході освітнього процесу, впровадження активних методів навчання, які дають можливості для розкриття творчої особистості, розвитку ініціативи, активізації пізнавально-навчальної діяльності дитини. «Педагогіка партнерства» є один із факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу.

Термін «партнерство» переважно визначають як:

- система взаємовідносин, які відбуваються у процесі певної спільної діяльності;
- спосіб взаємодії і взаємин, організованих на принципах рівності, добровільності, рівнозначності та доповнюваності всіх її учасників;
- організаційна форма спільної діяльності, що передбачає об'єднання осіб на відповідних умовах розподілу праці та активної участі в її реалізації;
- спосіб взаємовідносин, за яких зберігаються права кожної із сторін, чітко узгоджені і злагоджені дії учасників спільної справи, що ґрунтуються на засадах взаємовигоди та рівноправності.

Педагогіка партнерства – чітко визначена система взаємовідносин, яка ґрунтується на таких принципах:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах, стосунках;
- діалог – взаємодія – взаємоповага;
- розподілене лідерство (проактивність, право вибору та відповідальність за нього, горизонтальність зв'язків);

- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей).

Сутність педагогіки партнерства полягає в демократичному та гуманному ставленні до дитини, забезпеченні їй права на вибір, на власну гідність, на повагу, права бути такою, якою вона є, а не такою, якою хоче її бачити педагог. Стосунки партнерства складаються там, де діти і дорослі об'єднані спільними поглядами і прагненнями. Педагогіка партнерства бачить в дитині добровільного і зацікавленого соратника, одноступця, рівноправного учасника педагогічного процесу, турботливого і відповідального за його результати.

Таким чином, психологічну основу педагогіки партнерства складають суб'єкт-суб'єктні стосунки – співпраця суб'єктів. Цей тип взаємин є для освітнього процесу оптимальним, бо, з одного боку, він зберігає за педагогом функцію управління, а з другого, – дає дитині можливість діяти самостійно.

Робота з вихованцями будується на використанні нових підходів, які переносять акцент не на накопичення знань, а на формування їхніх компетенцій.

У педагогіці партнерства використовуються найрізноманітніші форми навчання: колективно-групова робота, колективна творча робота, робота в мікрогрупах, робота в змінних групах, ігрова діяльність. Основним методом партнерства є навчальний діалог. Без діалогічності не вийде взаємодії, оскільки будь-яка спільна діяльність потребує уміння домовитися, вступити у діалог.

Співпраця педагога та дитини, спільний процес пізнання і відкриттів, постійне створення ситуації успіху – ось складові самореалізації дитини в освітньому середовищі. Треба прагнути, щоб дитина не тільки володіла сумою знань, але й усім досвідом демократичних відносин у суспільстві, навичками управління собою, своїм життям у колективі, вміла брати відповідальність за свою діяльність.

Слід відмітити *критерії*, що визначають ефективність ідеї розвитку стосунків партнерства як найпродуктивнішої системи відносин в умовах педагогічної взаємодії:

- сформована професійно-особистісна готовність педагога до гуманізації освітнього середовища;
- відкритість, тобто практично повна відсутність маніпуляцій за умови ясності цілей дій обох сторін;
- позитивна взаємозалежність суб'єктів міжособистісної взаємодії (усвідомлення спільної мети, наявність загальних ресурсів, докладання спільних зусиль для вирішення проблем);
- право на автентичність кожного учасника педагогічної взаємодії;
- усвідомлення індивідуальної та групової відповідальності (внутрішня і зовнішня мотивація спільної діяльності суб'єктів);
- можливість задовольняти основні міжособистісні потреби в процесі спільної діяльності та спілкування;
- підтримуюча взаємодія, що забезпечує сприятливий психологічний клімат взаємодії;
- високий рівень розвитку соціальних умінь і навичок спілкування;
- рефлексивний аналіз власної поведінки в контексті соціальної поведінки інших суб'єктів тощо.

Урахування зазначених критеріїв сприятиме створенню необхідних умов, сприятливих для формування партнерських відносин між всіма учасниками освітнього процесу, допоможе адміністрації, працівникам психологічної служби у визначенні змісту організаційних та просвітницьких заходів щодо підвищення психологічної компетентності педагогів з питання впровадження педагогіки партнерства.

В останній час все частіше в нашому суспільстві застосовується термін «соціальне партнерство». Соціальне партнерство в освіті — це добровільна і рівноправна взаємодія всіх учасників освітнього процесу, спрямована на розробку, ухвалення і реалізацію педагогічних і соціально-економічних рішень, які забезпечують ефективний розвиток дітей, їх самовизначення та самореалізацію в соціальному середовищі. Потенціал соціального партнерства в закладі освіти забезпечується сукупністю ресурсів: інтелектуальних, економічних, кадрових, організаційних, методичних тощо, який ґрунтується на

співпраці, на спільних інтересах та потребах, добровільності, рівноправності всіх партнерів, відповідності змісту, цілей, наслідків та вимогам законодавства у сфері освіти. Технологія соціального партнерства є однією з найбільш ефективних у побудові соціально-орієнтованої взаємодії педагогів, вихованців і батьків та організації середовища для такої взаємодії в умовах закладу освіти.

Основними цілями соціального партнерства є сприяння у вирішенні будь-яких актуальних проблем, зміцнення демократії, досягнення згоди шляхом переговорів між сторонами щодо найважливіших стратегій розвитку. Соціальне партнерство засновано на добровільному і взаємовигідному співробітництві, спрямованому на досягнення його учасниками загальних цілей.

Основним завданням соціального партнерства у закладах освіти є підвищення якості та ефективності освіти, поліпшення тих показників діяльності, заради яких вони створювалися. Соціальне партнерство розподілене збалансованою відповідальністю, показує практику спільного вироблення рішень. Умови рівності у соціальному партнерстві важливі для формування у здобувачів освіти реальних уявлень про себе як про особистість, як члена колективу, усвідомлення свого місця і ролі в колективі, своїх обов'язків, можливостей, про самих себе у майбутньому.

Структура соціального партнерства охоплює:

1) партнерство в системі закладу освіти між соціальними групами професійної спільноти (педагоги, вихованці, батьки);

2) партнерство, в яке вступають працівники освіти, контактуючи з представниками інших сфер суспільного життя (органи управління освітою, профспілки, громадські організації, інші установи соціальної сфери);

3) партнерство, яке ініціює заклад освіти, як особлива сфера соціального життя, що змінює взаємовідносини у становленні спільноти мікрорайону, району, громади, міста тощо.

Сучасний заклад дошкільної освіти розглядається як відкрита соціальна система. Це означає, що дошкільний заклад наділений правом установлювати взаємовідносини з будь-якими організаціями, установами, підприємствами, приватними особами, які висловлюють зацікавленість у спільній роботі і можуть надати допомогу дошкільній установі у вирішенні її основних завдань.

Будь-який заклад дошкільної освіти включений в єдину інфраструктуру міста, а це означає, що в безпосередній близькості від нього знаходяться інші установи, організації, підприємства, громадські об'єднання, які потенційно можуть бути зацікавлені у вирішенні спільних з дошкільним закладом освітніх завдань.

Отже, партнерство у дошкільній освіті - це спільна колективна розподілена діяльність різних соціальних груп, мету діяльності поділяють всі учасники цієї групи і вона призводить до позитивних результатів і ефектів.

При цьому партнерська діяльність може здійснюватися:

- регулярно, якщо завдання, що вирішуються соціальними партнерами, не мають чітких часових меж, а розв'язуються постійно

- тимчасово, якщо дошкільний заклад зацікавлений у соціальному партнері на певний строк (наприклад, взаємодія з кафедрою дошкільної освіти педагогічного вишу на період здійснення інноваційної діяльності дошкільного закладу);

- ситуативно, на момент участі ЗДО запланованих у межах соціального партнерства, в акціях (наприклад, взаємодія з виставковим центром для організації презентації дитячих робіт

Останнім часом з'явилися нові терміни, такі як "мультивзаємодія", "полісуб'єктна взаємодія", що вказує на якісно новий рівень професійних контактів між дошкільними установами, музеями, бібліотеками, театрами, спортивними і художніми школами.

Отже, партнерська взаємодія - це особлива форма зв'язку між учасниками освітнього процесу, в ході і результаті якого відбувається взаємне збагачення інтелектуальної, емоційної, діяльнісної сфер учасників цього процесу, що має соціально значущий характер. Основне завдання партнерської взаємодії - надати кожній дитині оптимальні умови для реалізації її здібностей з урахуванням індивідуальних особливостей.

Соціально-педагогічне партнерство як чітко визначена система взаємовідносин всіх учасників освітнього процесу повинна забезпечувати:

На рівні сім'ї це:

Створення стимулюючої духовної та морально-психологічної атмосфери;

Інтеграція зусиль із закладом дошкільної освіти;

Оволодіння необхідним обсягом психолого-педагогічних знань.

На рівні соціальних установ:

Адаптація змісту заходів для дітей дошкільного віку;

Розробка програм взаємодії;

Створення позитивного іміджу установи.

На рівні діяльності педагога:

Стимулювання до творчого пошуку, вміння бачити проблеми та шляхи їх розв'язання;

Пріоритет відносин співробітництва, співтворчості;

Модернізація форм, методів навчання та виховання;

На рівні діяльності адміністрації навчальних закладів:

Підбір педагогічних кадрів відповідного рівня, здатних сприяти розвитку вихованців.

Забезпечення умов для самостійної діяльності педагогів, підвищення їх загальнокультурного та професійного рівня.

В сучасній американській педагогіці існує спеціальний термін “ефективні педагоги”. Їх відрізняє унікальна комбінація особистих якостей (за А. Комбасом), які виступають як суб’єктивні передумови професіоналізму в педагогічній роботі:

- для таких педагогів внутрішня, психологічна сторона справи важливіша зовнішньої;

- спочатку він прагне зрозуміти точку зору іншої людини, а потім вже діяти на базі цього розуміння;

- люди і їх реакції являються для нього більш значущими, ніж речі і формальні ситуації;

- він довіряє людям і вважає їх здібними вирішувати, причому зовсім адекватно, свої життєві проблеми, чекає від них появу дружелюбності, а не ворожості;

- людина для нього - завжди особистість, наділена гідністю

Саме такі педагоги -фасілітатори які максимально гнучкі, здатні до емпатії, підтримують дитину в її освітній діяльності через педагогічну взаємодію є «носіями» педагогіки партнерства.

Отже, педагогіка партнерства набуває важливого значення, як вектор гуманного і творчого підходу до кожного з учасників освітнього процесу. Упроваджуючи принципи педагогіки партнерства у свою практичну діяльність, педагогу необхідно враховувати, що: освітнє середовище — це простір дитинства, який будується на засадах рівності, діалогізму, співрозвитку, прийняття; переосмислення ролі педагога вимагає від нього оновлення професійного мислення і відповідних цілеспрямованих дій: постійного аналізу власної педагогічної діяльності; орієнтації на самоосвіту; відстеження результативності своєї роботи через систему моніторингу та самомоніторингу.

Педагогіка партнерства визначає істинно демократичний спосіб співпраці педагога і дитини, який не відкидає різниці в їхньому життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість. А практика соціального партнерства дає можливість сформувати конкурентоспроможну особистість, здатну вибудовувати нові продуктивні відносини з оточенням, проявляти ініціативу, нести відповідальність за прийняті рішення.